

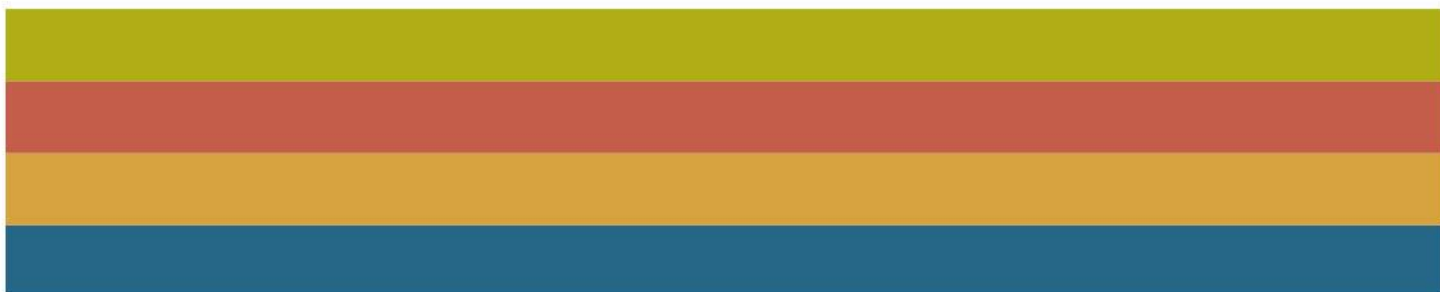
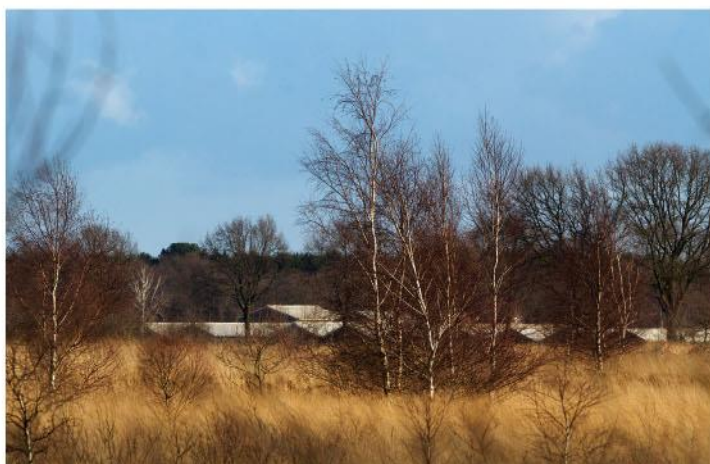

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Meanderende Maas

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

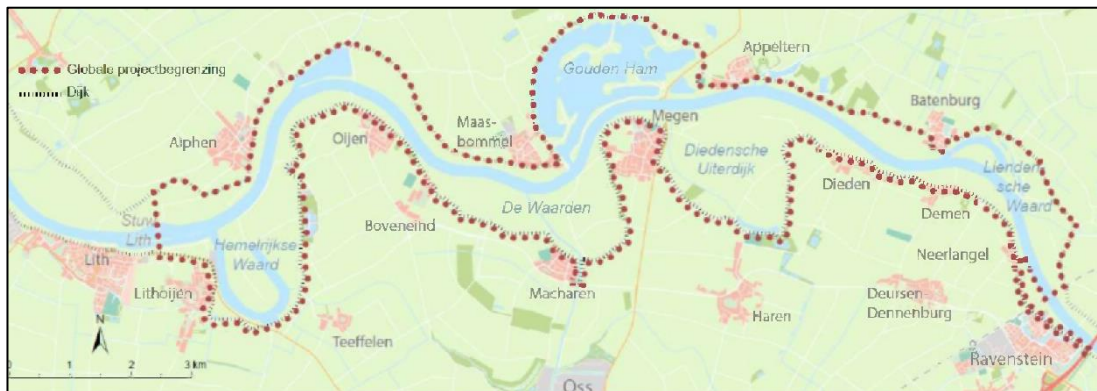
22 januari 2019 / projectnummer: 3346

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport (MER)

De Stuurgroep Meanderende Maas¹ wil de dijk langs de zuidzijde van de Maas tussen de A50 bij Ravenstein en de sluis bij Lith versterken om aan de waterveiligheidsnorm te voldoen². De Stuurgroep wil tevens onderzoeken hoe rivierverruiming kan bijdragen aan de waterveiligheid en hoe een nieuwe inrichting van het gebied kan bijdragen aan een ecologisch, economisch en sociaal vitaal gebied. Voor deze drie onderdelen (dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling) is het project 'Meanderende Maas' gestart, zie figuur 1 voor het projectgebied.

Voor besluitvorming wordt een MER opgesteld, omdat op voorhand nadelige milieueffecten niet kunnen worden uitgesloten. De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage³ (verder: de Commissie) gevraagd om te adviseren welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie heeft de bij de provincie binnengekomen zienswijzen over de concept notitie reikwijdte en detailniveau⁴ (verder: notitie R&D) betrokken bij haar advies.

Figuur 1: het projectgebied van de Meanderende Maas (Bron: Notitie R&D)

Hoofdpunten voor het MER

Om het milieubelang volwaardig mee te wegen in de besluitvorming, vindt de Commissie de volgende aandachtspunten van belang voor het op te stellen MER:

- Beschrijving van de veiligheidsproblematiek, waarbij per dijktraject duidelijk wordt aangegeven waarom de dijk niet aan de normen voldoet. Deze informatie is nodig om te bepalen wat mogelijke oplossingen zijn.
- Beschrijving van de kansen die in het plangebied aanwezig zijn voor de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Brabant en het Gelders Natuurnetwerk.

¹ De Stuurgroep is een samenwerkingsverband tussen de waterschappen Aa en Maas en Rivierenland, de provincies Noord-Brabant en Gelderland, de gemeenten Oss, West Maas en Waal en Wijchen, Natuurmonumenten en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat/Rijkswaterstaat.

² De dijken aan de noordelijke, Gelderse zijde van dit traject behoren niet tot de urgente dijktrajecten. De hoogteopgave is daar beperkt en versterking is voorlopig niet aan de orde.

³ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3346](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

⁴ Concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau milieueffectrapportage, Meanderende Maas; dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling Ravenstein-Lith.

- Beschrijving van de verschillende doelstellingen van het project en hun rangorde. Deze informatie is van belang om de verschillende alternatieven te kunnen afbakenen en te toetsen op doelbereik.
- Onderbouwing van de wijze waarop de twee al geselecteerde ‘kansrijke’ alternatieven tot stand zijn gekomen, met specifieke aandacht voor de oplossingen voor de waterveiligheid per dijktraject en de rol van het milieubelang.
- Beschrijving van het afwegingsproces naar het voorkeursalternatief, zodanig dat duidelijk is hoe milieuarargumenten daarbij een rol hebben gespeeld.
- De positieve en negatieve milieugevolgen van de alternatieven op de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden en de woon- en leefomgeving, en mogelijke maatregelen om negatieve gevolgen te beperken.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling vormen van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie R&D. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de notitie voldoende aan de orde komen.

M.e.r. en besluitvorming

De Stuurgroep Meanderende Maas wil de dijk versterken, de rivier verruimen en het gebied ontwikkelen tussen Ravenstein en Lith. Voor de besluitvorming hierover maakt zij onderscheid in twee fases:

Fase 1: Verkenningsfase: uitwerking en afweging van verschillende alternatieven voor de dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling in het MER 1^e fase. Aan het eind van deze fase wordt een voorkeursalternatief gekozen. Het voorkeursalternatief wordt verankerd in een interprovinciale structuurvisie.

Fase 2: Planuitwerkingsfase: uitwerking voorkeursalternatief tot een gedetailleerd ontwerp in het MER voor de 2e fase. Aan het eind van de deze fase besluit Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant over één of meerdere projectplannen Waterwet voor de dijkversterking.

De Stuurgroep Meanderende Maas is de initiatiefnemer van beide fases. De provincie Noord-Brabant is coördinerend bevoegd gezag voor de m.e.r.-procedure in beide fases.

2. Doelen, participatie en besluiten

2.1 Doelen

Het project Meanderende Maas heeft volgens de notitie R&D drie hoofddoelen, namelijk de dijk veilig maken, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling. Daarnaast is er een aantal neven-doelen: natuur behouden en versterken, de ruimtelijke kwaliteit versterken en beleefbaar maken, de vrijetijdseconomie versterken, het ondernemerschap stimuleren, het woonklimaat en de vitaliteit van de kernen verbeteren en duurzaamheid bevorderen.

De Commissie adviseert om alle doelstellingen van het project en hun rangorde in het MER duidelijk te omschrijven. Geef ook aan of doelen met elkaar kunnen conflicteren. Deze informatie is van belang om de verschillende alternatieven duidelijk te kunnen afbakenen en te toetsen op doelbereik. De Commissie gaat in de volgende paragraaf verder in op de doelstellingen 'dijken veilig maken' en 'rivierverruiming' omdat waterveiligheid de aanleiding is voor het project.

2.1.1 Aanleiding: waterveiligheid

De dijk tussen Ravenstein en Lith is recent getoetst aan de wettelijke normen voor waterveiligheid volgens het Wettelijke Beoordelingsinstrumentarium. De notitie R&D stelt dat de dijk in de huidige situatie niet voldoet aan de gestelde veiligheidsnormen. Afbeelding 2.1 van de notitie R&D geeft een overzicht van de resultaten van de door het Waterschap Aa en Maas uitgevoerde veiligheidsanalyse voor het jaar 2075. Hieruit blijkt dat de dijk zonder maatregelen op de meeste plekken te laag zal zijn. Een verhoging van de kruin is daarom noodzakelijk. Tevens blijkt uit de figuur dat voor die situatie (2075) de meeste plekken niet voldoen aan de veiligheidsnormen voor piping en/of stabiliteit. De uitgevoerde veiligheidsanalyse is niet in de notitie R&D opgenomen. Ook geeft de notitie R&D geen inzicht in de veiligheidstekorten voor de huidige situatie.

De Commissie adviseert om in het MER een probleemanalyse op te nemen per onderscheidend dijkvak. Licht daarin toe wat de veiligheidstekorten zijn in de huidige situatie en voor de situatie over 50 en 100 jaar (respectievelijk 2075 en 2125)⁵ en tot welke opgaven dit leidt.

Maak bij de beschrijving van de veiligheidsopgaven onderscheid in de doelstelling voor dijkversterking en de gekozen doelstelling voor de verlaging van de maatgevende hoog waterstanden door rivierverruiming. In de notitie R&D staat dat rivierverruimingsmaatregelen enerzijds kunnen worden uitgevoerd ter compensatie van verlies aan ruimte bij buitendijkse versterkingen en anderzijds ter ontlasting van de opgave voor dijkverhoging, stabiliteit en piping⁶. Dijkversterking en rivierverruiming zijn in die zin complementair.

De Commissie adviseert in het MER een heldere beschrijving en onderbouwing op te nemen van het bovenstaande inclusief een streefniveau voor een te realiseren waterstandsverlaging door rivierverruiming. Dit streefniveau kan vervolgens worden gebruikt als doelstelling waaraan de rivierverruimingsmaatregelen kunnen worden getoetst. Dit laatste in samenhang met het te realiseren waterstandsverlagend effect binnen het project Demen-Dieden, zie kader in paragraaf 3.3. van dit advies.

2.2 Besluitvorming

De m.e.r.-procedure wordt in ieder geval doorlopen voor de besluitvorming over de interprovinciale structuurvisie (MER fase 1) en één of meerdere projectplannen Waterwet (MER fase 2). Er zullen ook nog diverse andere besluiten nodig zijn voor de uitvoering van het project Meanderende Maas waaronder diverse vergunningen. Geef per fase aan welke besluiten genomen moeten worden, wie daarvoor het bevoegd gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

⁵ Het onderscheid in 50 en 100 jaar is van belang omdat er wordt gedacht aan zowel oplossingen in de grond als constructieve oplossingen. Oplossingen in de grond dienen te worden ontworpen voor 50 jaar veilig en constructies voor 100 jaar veilig.

⁶ Piping: het (kwel)water dat onder de dijk doorstroomt, neemt grond mee. Hierdoor ontstaat een 'tunnel' die de dijk uitholt. Dit kan leiden tot inzakken van de dijk.

2.3 Participatie

Uit de website van het project (www.meanderendemaas.nl) blijkt dat de Stuurgroep veel waarde hecht aan participatie vanuit de omgeving. Op verschillende manieren wordt de omgeving geïnformeerd over, en betrokken bij het ontwerpproces. Er wordt actief informatie opgehaald bij bewoners en andere betrokkenen door bijvoorbeeld het organiseren van werkplaatsen waar ideeën ingebracht kunnen worden. Ook kunnen ideeën voor het project via de website aangedragen worden.

De Commissie verwacht dat dit participatieproces ook waardevol kan zijn bij de totstandkoming van het MER en het ontwikkelen van de alternatieven, onder andere omdat lokale kennis kan worden ingebracht. Geef aan hoe bij de keuze voor het voorkeursalternatief wordt omgegaan met zienswijzen en adviezen, voordat dit alternatief verder wordt uitgewerkt in het projectplan.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Beschrijf het voornemen zo uitgebreid als nodig is om een goede vergelijking van alternatieven en een effectbeschrijving van het voorkeursalternatief mogelijk te maken. Geef waar relevant, ook bij de vergelijking van alternatieven, inzicht in:

- de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting);
- de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik).

Besteed ook aandacht aan de fasering en doorlooptijd van de uitvoering, de mogelijke herkomst en aan- en afvoer van materiaal.

De Commissie adviseert voor het in beeld brengen van de huidige situatie in het plangebied gebruik te maken van kaartmateriaal en lengte- en dwarsprofielen. Een goed beeld van de specifieke kenmerken van het plangebied (reliëf, landgebruik, bebouwing, infrastructuur, cultuurhistorische objecten, landschappelijke structuren, natuurwaarden en -potenties en waterlopen) is van groot belang om de effecten van de ingrepen goed te kunnen begrijpen. Zoom specifiek in op locaties waar alternatieven zich van elkaar onderscheiden en waar zich lokaal knelpunten of kansen kunnen voordoen.

3.2 Ontwikkeling alternatieven

De notitie R&D beschrijft globaal twee te onderzoeken alternatieven voor het MER 1^e fase, namelijk alternatief X en Z. In alternatief X zijn volgens de notitie R&D grondgebonden oplossingen voor de dijk leidend, de riviergebonden processen sturend voor de ontwikkeling van de uiterwaarden en de natuur daarbinnen. De mens heeft een indirecte rol in het beheer. In alternatief Z wordt meer ingezet op constructies als dijkverbeteringsmaatregel en zijn de aanwezige patronen in de uiterwaarden en cyclisch ingrijpen door de mens (bv. maaien, snoeien, baggeren) sturend in het beheer.

De Commissie kan zich in grote lijnen vinden in deze twee alternatieven. De alternatieven moeten nog wel verder worden uitgewerkt/ ontwikkeld. Een essentieel onderdeel van m.e.r. is na te gaan of er alternatieve oplossingen voor het voornemen zijn met minder of andere milieueffecten. De Commissie kan dit nog niet herleiden uit de notitie R&D en adviseert om in het MER in ieder geval in te gaan op de volgende punten:

- Een heldere beschrijving van de alternatieven. Maak bij deze beschrijving gebruik van duidelijk kaartmateriaal en tekeningen die de opbouw van de dijk en omgeving verhelderen (lengte- en dwarsprofielen).
- De wijze waarop de alternatieven uit de notitie R&D tot stand zijn gekomen. Ga hierbij in ieder geval in op:
 - o De informatie die uit het participatieproces naar voren is gekomen.
 - o De aansluiting van de alternatieven op de hoofd- en nevendoelelen.
 - o De mogelijke oplossingen voor de waterveiligheid per dijkvak.
 - o De leidende principes voor de versterking van de ruimtelijke kwaliteit die beschreven zijn in hoofdstuk 4 van het Ruimtelijk Kwaliteitskader (zie ook paragraaf 4.2 van dit advies).⁷ Geef aan hoe deze principes zijn vertaald in de alternatieven.
 - o De kansen voor de inrichting van het NatuurNetwerk Nederland (zie ook paragraaf 4.3 van dit advies).
 - o De twee optionele maatregelen (geul Oijensche Middenwaard en geulen in de Ly-men), die op de kaart van alternatief X staan. Ga in op de betekenis van deze twee maatregelen voor het project als geheel en voor de bestaande dijk aan de Gelderse kant van de rivier⁸. Doe dit ook voor het al dan niet verondiepen en herinrichten van de plas 'De Schans'.
 - o Het project Demen-Dieden, zie kader paragraaf 3.3. van dit advies. Bestudeer of er mogelijkheden zijn voor meer synergie tussen beide projecten. De Commissie denkt hierbij bijvoorbeeld aan het graven van kleikisten op zwakke plekken in de ondergrond van uiterwaarden. Hiermee wordt mogelijk de kans op piping verkleind.

Keuze voorkeursalternatief

Uit de twee onderzochte alternatieven zal aan het einde van MER fase 1 het voorkeursalternatief worden samengesteld. Het voorkeursalternatief is niet per definitie een van de twee alternatieven, maar kan ook bestaan uit een combinatie van bouwstenen van deze alternatieven.

Beschrijf in het MER op een duidelijke en navolgbare wijze welke afwegingen en keuzes zijn gemaakt om te komen tot het voorkeursalternatief, waarbij het milieubelang volwaardig is meegewogen.

3.3 Referentiesituatie

Werk de referentiesituatie uit zoals deze is beschreven in de notitie R&D. Geef duidelijk aan welke relevante ontwikkelingen tot de autonome ontwikkeling behoren. Ga hiervoor ook in op het project Demen-Dieden, zie onderstaand kader. Indien tijdens het opstellen van het MER

⁷ Zie Ruimtelijk Kwaliteitskader, Verkenning Ravenstein-Lith, Strootman Landschapsarchitecten, 25 oktober 2017.

⁸ De aanleg van geulen kan mogelijk leiden tot een beïnvloeding van het hydrologische systeem in het achterland van de dijk aan de Gelderse kant van de rivier.

gevolgen van het te onderzoeken voorkeursalternatief in fase 2 zullen voldoende gedetailleerd moeten worden onderzocht om ook te voldoen aan de eisen die vanuit de vervolgsluiting (vergunningen en ontheffingen) worden gesteld.

Maak een duidelijk onderscheid in de milieugevolgen van de alternatieven in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik).

4.2 Landschap en cultuurhistorie

Geef in het MER een inschatting van de effecten van de verschillende alternatieven op de aspecten landschap en cultuurhistorie (inclusief archeologie). De archeologische en cultuurhistorische waarden staan al voldoende beschreven in het rapport 'Integrale Verkenning Ravenstein-Lith: Bureauonderzoek archeologie, cultuurhistorie en landschap', en de ruimtelijke aspecten in het 'Ruimtelijk Kwaliteitskader, Verkenning Ravenstein-Lith'. Geef nog wel duidelijk aan uit welke elementen de Lelyzone in het plangebied precies bestaat en welke waarden deze elementen vertegenwoordigen.

In het Ruimtelijk Kwaliteitskader zijn zeven ambities en daaruit volgend leidende principes geformuleerd (hoofdstuk 4) die gelden voor de drie doelen van Meanderende Maas. De Commissie acht het van belang duidelijk te maken:

- hoe de leidende principes precies worden gehanteerd bij de beoordeling van effecten op verschillende schaalniveaus, van oplossingen op afzonderlijke locaties tot en met de alternatieven over de gehele lengte van het dijktraject;
- hoe het wegingsproces in het beoordelingskader landschap verloopt als er effecten optreden die een wisselende score hebben op de leidende principes.

Het laatste punt is met name relevant in situaties waar positieve effecten optreden door verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van dijk en omgeving. Het is dan van belang de negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden los te beschouwen van positieve effecten van het voornemen, ook in de samenvatting. Uit de resulterende totaalscore in de effectbeoordeling kan anders ten onrechte de indruk ontstaan dat er geen veranderingen plaatsvinden.

Maak de effecten (positief, negatief) inzichtelijk aan de hand van visualisaties. Voer de visualisaties bij voorkeur uit in de vorm van vergelijkingen tussen 'nu' en 'straks' vanaf steeds dezelfde gezichtspunten, bijvoorbeeld veelgebruikte verblijfplaatsen of routes.

4.3 Natuur

Beschrijf de kenmerkende (riviergebonden) natuurwaarden in het studiegebied. Schets eerst op hoofdlijnen het functioneren van de riviergebonden natuur en vervolgens de potentiële effecten in de aanleg- en eindfase. Betrek ook binnendijkse natuur wanneer blijkt dat alternatieven, bijvoorbeeld door zomerbedverlaging, een verdrogend effect hebben dat zich voortzet voorbij de dijk.

De ontwikkeling van de natuur in het plangebied is nauw verbonden met 2 of 3 van de leidende principes uit het ruimtelijk kwaliteitskader, dus kan op dezelfde manier worden benaderd als hierboven voor landschap en cultuurhistorie is aangegeven. Analoog aan landschap en cultuurhistorie is het ook voor natuur belangrijk onderscheid te maken tussen huidige

soorten en levensgemeenschappen die eventueel aangetast kunnen worden en ecologische potenties die in de alternatieven juist tot expressie kunnen worden gebracht. Dit om te voorkomen dat positieve en negatieve effecten tegen elkaar worden weggestreept, waardoor het onderscheid tussen alternatieven vervaagt. Bovendien ontstaat zo beter inzicht in de vraag hoe mitigatie/compensatie die mogelijk nodig is zich verhoudt tot geplande/overwogen maatregelen op het vlak van rivierverruiming en natuurontwikkeling.

Natura 2000-gebieden

Hoewel binnen het plangebied geen Natura 2000-gebieden liggen, kunnen activiteiten binnen het plangebied, in cumulatie met andere activiteiten, leiden tot gevolgen voor Natura 2000-gebieden op enige afstand. Zo kan het gebied 'Rijntakken' misschien een verhoogde stikstofbelasting ondervinden. Beschrijf welke mogelijke gevolgen voor de nabije en gevoelige Natura 2000-gebieden optreden. Toets de mogelijke gevolgen van dit voornemen aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Geef aan of en zo ja, op grond waarvan met zekerheid kan worden gesteld dat significante negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden (afzonderlijk en in cumulatie met andere activiteiten en projecten⁹) op voorhand zijn uit te sluiten. Indien significante gevolgen niet zijn uit te sluiten, dient een Passende beoordeling te worden opgesteld. Neem deze Passende beoordeling herkenbaar op in het MER. Mitigerende maatregelen kunnen in de Passende beoordeling worden betrokken.¹⁰

Natuurnetwerk Brabant (NNB) en Gelders Natuurnetwerk (GNN)

Grote delen van de uiterwaarden behoren tot het natuurnetwerk van beide provincies en daarmee ook tot het Nationale Natuurnetwerk (NNN). Het NNB beslaat daarbij zelfs een ruimere oppervlakte dan het NNN. Geef de natuurnetwerk-gebieden aan op kaart. De gebieden zijn voor een deel nog niet ingericht voor natuur en moeten volgens beleid in 2027 zijn ingericht. Voor de inrichting is dit project een belangrijke kans omdat de doelstellingen en leidende principes overlappen met de mogelijkheid om de rivier weer meer sturend te laten zijn voor de ontwikkeling van de uiterwaarden. Ga daarom na welke bijzondere natuurbelangen het gebied heeft en hoe deze samen kunnen gaan met de doelen van het project. Behalve meanders en geulen kan het hierbij mogelijk ook gaan om rivierduinen of kronkelwaardruggen die groeiplaatsen kunnen bieden aan soortenrijke en bloemrijke vegetaties.

Beschrijf de positieve en negatieve gevolgen voor de natuur (wezenlijke kenmerken en waarden) van deze gebieden, bijvoorbeeld uitgewerkt in natuurbeheertypen of habitattypen, ook rekening houdend met grondwaterafhankelijke natuur (kwel), en toets deze aan het beschermingsregime voor het GNN en NNB. Breng de (eventuele) compensatieopgave in beeld en geef aan hoe die wordt ingevuld, en hoe de ecologische samenhang van het GNN en NNB daarbij wordt gewaarborgd. Breng ook eventueel kwaliteitsverlies door externe werking op het GNN en NNB in beeld die op grond van de verordeningen niet compensatieplichtig is¹¹, en geef aan hoe hiermee wordt omgegaan.

⁹ Bij cumulatie dienen alle projecten/activiteiten meegenomen te worden die zeker of waarschijnlijk gerealiseerd zullen worden, en gecombineerd met het voornemen een groter effect op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben dan het voornemen afzonderlijk.

¹⁰ Compensatie kan alleen worden onderzocht indien aantasting van natuurlijke kenmerken niet kan worden uitgesloten. Het voornemen kan dan alsnog doorgang vinden indien de zogenaamde ADC-toets succesvol in de juiste volgorde wordt doorlopen. Deze toets houdt in: zijn er geen Alternatieven zijn met minder nadelige gevolgen?, is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang?, is Compensatie mogelijk?

¹¹ Bijvoorbeeld additionele permanente verstoring door licht of geluid.

Beschermde soorten

Beschrijf de beschermde soorten¹² in het studiegebied voor zover het voornemen de functionaliteit van hun leefgebied kan beïnvloeden. Doe dit voor, zover relevant, voor de aanleg- en eindfase afzonderlijk. Geef de aanwezigheid van beschermde soorten aan op kaart¹³ en ga in op de volledigheid van de beschikbare gegevens. Beschrijf per relevante soort in hoeverre verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden en wat de gevolgen kunnen zijn voor de gunstige staat van instandhouding, rekening houdend met mitigerende en eventueel compenserende maatregelen. Motiveer, indien een ontheffing nodig is, op grond waarvan wordt verondersteld dat die wordt verleend.

Bomen en houtopstanden

Geef de ligging en het areaal van de bosgebieden en houtopstanden aan in het plangebied. Beschrijf het oppervlakteverlies en de compensatie van de bomen en houtopstanden per alternatief.

4.4 Bodem en water

Besteed in het MER, in ieder geval voor het voorkeursalternatief, aandacht aan:

- De benodigde hoeveelheden grond, de herkomst en de kwaliteit ervan (fysisch en chemisch).
- Mogelijke risico's voor zettingen zowel ter plaatse van de dijkvakken als in de directe omgeving en de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing.
- De beïnvloeding van het hydrologische systeem (grondwaterstanden en stromingen) onder verschillende omstandigheden, zoals bij plaatsing van waterremmende constructies, uitvoering van rivierverruimings- en gebiedsmaatregelen en voorziene verondiepingen¹⁴. Maak daarbij onderscheid in situaties met hoge, reguliere en lage rivierstanden.
- De relatie met kwel en eventuele wateroverlast in de achterliggende polders bij de hiervoor genoemde verschillende rivierstanden, alsmede in samenhang met de uiterwaarden verlaging in het project Demen-Dieden.
- De (mogelijke) gevolgen voor de doelen voor de Maas vanuit de Kaderrichtlijn Water;
- Eventueel aanwezige (lokale) bodemverontreinigingen en de wijze waarop hiermee wordt omgegaan.

4.5 Woon- en leefmilieu

Lucht, licht, geluid en trillingen

Beschrijf de effecten van lucht- (fijn stof), licht-, (laagfrequent) geluid- en trillinghinder op het woon- en leefmilieu en geef aan of de effecten passen binnen de wettelijke kaders. Ga ook in op de duur van deze gevolgen en op maatregelen om deze hinder te beperken, en op onzekerheden daarbij.

¹² Relevante soorten van artikel 3.1 (vogels), artikel 3.5 (m.n. habitatrichtlijnsoorten) en artikel 3.10 (overige nationaal beschermde soorten) Wet natuurbescherming. Bij vogels kan aanvullend getoetst worden aan soorten met jaar rond beschermde nesten.

¹³ Bij vogelsoorten kan eventueel gewerkt worden met dichtheidskaarten.

¹⁴ De verondieping betreft in ieder geval waterplas 'De Schans'. De effectbeoordeling zal zich, mede in het licht van de eerder genoemde optionele projecten (paragraaf 3.2. van dit advies), ook moeten uitstrekken tot de situatie aan de Gelderse kant van de rivier. Ook moet in worden gegaan op de effecten van de verondieping voor de gebruiksfuncties van de plas.

Verkeer

Beschrijf op basis van een (indicatieve) grondbalans en grondstromenplan de onderscheidende verkeerseffecten en voor het voorkeursalternatief de (verwachte) vervoers-bewegingen die plaatsvinden in de realisatiefase. Geef aan of vervoer via het water mogelijkheden biedt om het wegennet te ontzien en zo overlast te verminderen. Ga in op de mogelijke gevolgen voor de verkeerscirculatie, verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van woningen en aanliggende percelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

5. Overige aspecten

5.1 Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar met verwijzing in bijlagen op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda.

Wanneer een volledig digitaal en interactief MER opgesteld wordt, dan verwijst de Commissie graag naar de aanbevelingen die zij daarvoor in 2017 gaf. (http://api.commissie-mer.nl/docs/mer/p31/p3195/3195_advies_beoordeling_interactief_milieueffectrapport.pdf)

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over de op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Johan van der Gun
drs. Marinus Kooiman
drs. Allard van Leerdam
dr. Kees Linse (voorzitter)
drs. Jeltje Siedsma (secretaris)
drs. Frank Wijnants

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Interprovinciale structuurvisie en projectplan Waterwet.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteiten D03.1 (wijziging binnenvaarweg), D03.2 (wijziging van een (primaire) waterkering), D09 (landinrichting) en C16.1 / D16 (winning van oppervlaktedelfstoffen).

Bevoegd gezag besluiten

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en Gelderland.

Initiatiefnemer besluiten

De Stuurgroep Meanderende Maas.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en Gelderland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3346](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@ela.nl
w commissiemer.nl

